

พุทธรัตนดรี

ดร. สอนอง วรอุไร

สมุทรันดร

ดร. สอนอง วรอุไร

จตุกถันดร

ดร. สนอง วรอุไร

ชมรมกัลยาณธรรม

๑๐๐ ถ.ประโคนชัย ต.ปากน้ำ อ.เมือง

จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐

โทรศัพท์ ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓, ๐๒-๗๐๒-๘๖๒๔

โทรสาร ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓

หนังสือคิลำดับที่ : ๒๘๕
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : เมษายน ๒๕๕๗
จำนวน : ๔,๐๐๐ เล่ม

ดำเนินการผลิตโดย : ชมรมกัลยาณธรรม
ศิลปินกรรม : ชญาบุญ บุญสิริวรรณ
เพลท / พิมพ์ : Canna Graphic
โทร. ๐๘๖-๓๑๔-๓๖๕๑

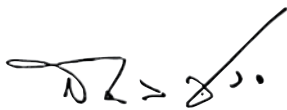
สัพพทานัง อัมมทานัง ชินาคี
การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง
www.kanlayanaratam.com

๕ คำอนุโมทนา

กาลเวลาที่ยาวนานข้ามภพชาติ ปัญญาทางโลก ไม่สามารถรู้เห็นเข้าใจได้ ผู้ที่ปฏิบัติธรรมและเข้าถึงธรรมอันสมควรแล้ว จึงได้สมมติคำว่า “พุทธันดร” ขึ้นมาใช้เรียกกาลเวลานั้น พร้อมกับได้ชี้แนะแนวทางการเข้าถึงไว้ด้วย ด้วยเหตุนี้ท่านผู้อ่านพึงอย่าปลงใจเชื่อตามหลักกาลามสูตร ที่พระพุทธโคดมได้ประทานให้กับชาวกาลามะในครั้งพุทธกาลนั้น

ด้วยบุญกุศลอันเกิดจากการให้ความรู้เป็นทาน
ในครั้งนี้ ข้าพเจ้าอ่างเอาอานิสงส์แห่งบุญใหญ่ จง
บันดาลให้ผู้ร่วมกระบวนการ เผยแพร่สัจธรรมเรื่อง
พุทธันดร ได้มีปัญญาเห็นถุกมีดวงตาเห็นธรรม นำพา
ชีวิตไปสู่ความเป็นอิสระ จากการเวียนว่ายตายเกิด
อยู่ในวัฏสงสาร จงทุกท่านทุกคนเทอญ

ดร.สนอง วรอุไร

สารบัญ

	หน้า
มหากัป	๑๐
อสงไขยปี	๑๑
อัตรกัป	๑๔
วัฏสงสาร	๑๗
พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท	๒๗
ปัญญาของมนุษย์	๓๔
ปัญญาเห็นแจ้ง	๓๙
บันทึที่ถ่ายเล่มจากเชิงอรรถ	๔๓
บรรณานุกรม	๕๒

สมุทรันดร

กาลเวลาที่ยาวนาน

คำว่า “พุทธันดร” เป็นหน่วยของกาลเวลาที่ยาวนานมาก ซึ่งพุทธศาสนิกชนนับถือขึ้นมาเพื่อการสื่อสาร วัน เดือน และปี เป็นหน่วยของกาลเวลาที่ระบบประสาทสามารถสัมผัสได้หรือนับได้ แต่พุทธันดรเป็นห้วงของกาลเวลาที่ว่างเว้นจากการมีพระสัมมาสัมพุทธะเสด็จมาโปรดยังโลกมนุษย์ หรือหมายถึงห้วงของกาลเวลาที่สิ้นสุดอายุของพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง กับเวลาที่พระพุทธเจ้าอีกพระองค์หนึ่งจะมาตรัสรู้ เพื่อสั่งสอนธรรมโปรดสัตว์โลก กาลเวลาที่ยาวนานเช่นนี้ มีอาจสัมผัสได้หรือนับได้ด้วยระบบประสาทสัมผัส แต่จิตที่พัฒนาดีแล้ว

สามารถรู้เห็นเข้าใจได้ ความยาวนานของห้วงเวลา
ที่เรียกว่าพุทธันดรนั้น มีความยาวนานมาก จึงถูก
ผู้รู้จริงสมมติขึ้นเป็นหน่วยที่เรียกว่ากัปหรือมหากัป
ซึ่งมีความหมายเป็นอย่างเดียวกัน ยกตัวอย่าง ใน
พุทธันดรระหว่างพระพุทธรเจ้าองค์ที่ ๑๕ (พระ
ธัมมทัสสีพุทธรเจ้า) กับพระพุทธรเจ้าองค์ที่ ๑๖ (พระ
สิทธัตถะพุทธรเจ้า) เป็นห้วงเวลาที่ยาวนานถึง ๒๔
มหากัป ในพุทธันดรระหว่างพระพุทธรเจ้าองค์ที่ ๒๑
(พระเวสสฎฐพุทธรเจ้า) กับพระพุทธรเจ้าองค์ที่ ๒๒
(พระกกุสันธพุทธรเจ้า) เป็นห้วงเวลาที่ยาวนานถึง
๓๑ มหากัป ในพุทธันดรระหว่างพระพุทธรเจ้าองค์ที่
๑๐ (พระปรหมุตตรพุทธรเจ้า) กับพระพุทธรเจ้าองค์ที่
๑๑ (พระสุเมธพุทธรเจ้า) เป็นห้วงเวลาที่ยาวนานถึง
๓๐,๐๐๐ มหากัป ฯลฯ

๕ มหาภัย

ผู้รู้จริงรู้ว่าหนึ่งมหากัป เป็นห้วงเวลาของ
กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก ไปสู่ภาวะที่ดีขึ้น
ที่เรียกว่าวิวัฒนาการ โลกที่เราอยู่อาศัยมีการเปลี่ยนแปลง
ซึ่งแบ่งได้เป็น ๔ ระยะดังนี้

ระยะที่ ๑ เป็นห้วงของกาลเวลาที่โลกถูกทำลาย

ระยะที่ ๒ เป็นห้วงของกาลเวลาที่โลกถูกทำลาย
เรียบร้อยแล้ว

ระยะที่ ๓ เป็นห้วงของกาลเวลาที่โลกกำลัง
พัฒนาเข้าสู่ภาวะปกติ

ระยะที่ ๔ เป็นห้วงของกาลเวลาที่โลกพัฒนา
เรียบร้อยแล้ว และเริ่มมีการกำเนิด
ของสิ่งมีชีวิตบนผิวโลก

๒ อสงไขยปี

อสงไขยปี เป็นระยะเวลาเริ่มแรกที่มีมนุษย์ได้เกิดขึ้นบนผิวโลก มนุษย์เริ่มแรกนั้นมีอายุขัยยืนยาวถึง ๑ อสงไขยปี คำว่า “อสงไขยปี” หมายถึง จำนวนปีที่เอาเลข ๑ ตั้งไว้ข้างหน้า แล้วตามด้วยเลขศูนย์อีก ๑๔๐ ตัว จำนวนที่กล่าวถึงนี้เรียกว่าอสงไขยปี ซึ่งพระเจ้ามโนธาตุมีอายุยืนยาวถึงขนาดนั้น มนุษย์ที่เกิดมาเกิดอยู่ในสมัยพระกกุสันธพุทธเจ้า มีอายุขัยยืนยาวถึง ๔๐,๐๐๐ ปี มนุษย์ที่เกิดมาเกิดอยู่ในสมัยพระโกนาคมพุทธเจ้า มีอายุยืนยาวถึง ๓๐,๐๐๐ ปี มนุษย์ที่เกิดมาเกิดอยู่ในสมัยพระกัสสปพุทธเจ้า มีอายุยืนยาวถึง ๒๐,๐๐๐ ปี ฯลฯ ต่างๆ เหล่านี้ ระบบประสาทของมนุษย์ปัจจุบันไม่สามารถสัมผัสได้ จึง

ไม่เชื่อว่าเป็นความจริง ตรงกันข้าม หากจะพูดว่า
มนุษย์ที่เกิดอยู่ในครั้งพุทธกาลของพระพุทธโคดม
มีอายุยืนยาว ๑๐๐ ปี มนุษย์ที่เกิดอยู่ในครั้งปัจจุบัน
มีอายุยืนยาว ๗๐ ปี ฯลฯ ซึ่งระบบประสาทสามารถ
สัมผัสได้ จึงจะเชื่อว่าเป็นความจริง

๒ อันตรกัป

อันตรกัป เป็นห้วงของกาลเวลาที่ครบหนึ่งรอบของการลดลงและการเพิ่มขึ้นของอายุขัยมนุษย์ ซึ่งหมายความว่า มนุษย์เริ่มแรกมีอายุขัยยืนยาวถึง ๑ อสงไขยปี ทุกๆ ๑๐๐ ปี อายุของมนุษย์จะหดสั้นลงหนึ่งปี หดสั้นลงเรื่อยๆ จนถึงสิบปี แล้วทุกๆ ๑๐๐ ปี อายุของมนุษย์จะเพิ่มมากขึ้นหนึ่งปี เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนถึง ๑ อสงไขยปี การลดลงและการเพิ่มขึ้นในลักษณะนี้เรียกว่า อันตรกัป

ดังได้กล่าวไว้แต่แรกว่า โลกที่เราอยู่อาศัยนี้มีวิวัฒนาการมา ๔ ระยะ แต่ทุกระยะของวิวัฒนาการมีความยาวนานถึง ๖๔ อันตรกัป ดังนั้นวิวัฒนาการของโลกต้องใช้เวลายาวนานถึง $๖๔ \times ๔ = ๒๕๖$

อันตรกัป คนโบราณถือว่าโลกประลัยครั้งหนึ่งเป็นสิ้น
กัปหนึ่ง ซึ่งมีความหมายเป็นอย่างเดียวกันว่า ๑
มหากัป ยาวนานเท่ากับ ๒๕๖ อันตรกัป ดังนั้น
มนุษย์ในยุคปัจจุบันจึงให้ความหมายของคำว่า “กัป”
และ “มหากัป” เป็นอย่างเดียวกัน คือเป็นระยะเวลา
ที่ยาวนานมากจนระบบประสาทของมนุษย์ไม่
สามารถสัมผัสได้

มนุษย์ต้องเวียนตายเวียนเกิดอยู่ในภพต่างๆ
จนนับไม่ถ้วน (อนันต์) ต้องไปเกิดเป็นสัตว์ (รูปนาม)
อยู่ในภพต่างๆ ของวิภวสงสารตามแรงผลึกของกรรม
ผู้ไม่ประมาทพึงเร่งพัฒนาจิตตนเอง จนสามารถปิด
อบายภูมิจนได้ในชาติปัจจุบัน จะเป็นอันเชื่อได้ว่า
อย่างน้อยตายเกิดอีกไม่เกิน ๗ ชาติ จึงจะสามารถ
นำพาชีวิตพ้นไปจากวิภวสงสารได้

๒ วัฏสงสาร

คำว่า “วัฏสงสาร” หมายถึงการเวียนตายเวียนเกิดอยู่ในโลก (ภพ) อันเป็นที่อยู่ของสัตว์ มนุษย์โดยทั่วไปยังมีสภาวะธรรมในดวงจิตเป็นปฏิกุณ คือยังมีกิเลสหนาแน่นอยู่ภายใน ย่อมเห็นด้วยตาเนื้อตาหนังว่าโลกมนุษย์มีอยู่จริง โลกของสัตว์เดรัจฉานมีอยู่จริง แต่ไม่สามารถสัมผัสกับสัตว์ที่มีร่างกายเป็นทิพย์ เช่น สัตว์นรก สัตว์เปรต เทวดา พรหม ฯลฯ ได้ ทั้ๆ ที่ภพต่างๆ เหล่านั้นมีอยู่จริง ตามความเชื่อของพุทธศาสนิก แต่ผู้รู้จริงแท้และรู้จริงทุกสิ่งทุกอย่าง (สัพพัญญู) ได้ตรัสไว้นานแล้วว่าสัตว์กายทิพย์มีอยู่จริง แต่อย่าพึงปลงใจเชื่อตามหลักกาลามสูตร^๑ ที่พระองค์ประทานไว้แก่ชาวกาลามะเมื่อครั้งพุทธกาล ผู้ใด

ประสงค์จะพิสูจน์สัจธรรมว่าโลกของสัตว์กายทิพย์มีอยู่จริง ต้องพัฒนาจิต (สมถภาวนา) จนเข้าถึงความตั้งมั่นเป็นสมาธิแน่น (ฌาน) เมื่อถอยจิตออกจากความทรงฌาน ความรู้สูงสุดที่เรียกว่าโลกียญาณ (อภิญา ๕)^๒ จึงจะเกิดขึ้นกับผู้ que เข้าถึงจิตทรงฌานได้แล้วเป็นอัตโนมัติ ปัญญาให้เห็นเข้าใจเช่นนี้เป็นของเฉพาะตน (ปัจจุตต) เท่านั้น

ดังนั้นสิ่งที่เขียนบอกเล่ามาข้างต้น และที่จะเขียนบอกเล่าต่อไป ท่านผู้อ่านพึงอย่าปลงใจเชื่อจนกว่าตนเองจะได้พิสูจน์ด้วยการพัฒนาจิต จนเข้าถึงโลกียญาณ (อภิญา ๕) และโลกุตตรญาณ (ญาณ ๑๖) แล้วการสัมผัสด้วยระบบประสาทจึงจะไม่ใช่เป็นสัญญาอีกต่อไป

ผู้เขียนไม่เชื่อคำสอนในพุทธศาสนา ด้วยเหตุที่ใช้ปัญญาทางโลกมาพิสูจน์ หรือผู้ที่พัฒนาจิตตามแนวคันถธุระ ก็ย่อมพิสูจน์สิ่งที่อยู่เหนือระบบประสาทสัมผัสไม่ได้ จากการไปพัฒนาจิต (วิปัสสนาธุระ) เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๘ และได้เข้าถึงปัญญาสูงสุดที่เป็นโลกียญาณ (อภิญา ๕) และโลกุตตรญาณ (ญาณ ๑๖) จึงสามารถรู้เห็นเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ว่า สิ่งที่พระพุทธโคดมตรัสไว้ (พุทธวจนะ) เป็นความจริงแท้ ไม่แปรเปลี่ยนไปเป็นอย่างอื่น บัดนี้กาลเวลาได้ล่วงนานผ่านมาถึง ๓๘ ปีเศษแล้ว พุทธวจนะยังเป็นหนึ่ง ไม่มีสองอยู่เหมือนเดิม และยังได้รู้เห็นเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ว่า ผู้ที่พัฒนาจิตแต่ยังไม่ถึงธรรมหรือพัฒนาสมองตามแนวคันถธุระ แล้วย่อมมีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธวจนะแบบความจำหรือสัญญา ซึ่ง

ตรงกันข้ามกับความเลื่อมใสศรัทธาอันมั่นคงด้วย
ปัญญาเห็นแจ้งในดวงจิต จนเข้าถึงสภาวะที่เรียกว่า
มีดวงตาเห็นธรรม

ในครั้งพุทธกาลที่พระพุทธองค์ประทับ ณ พระ-
คันธกุฏิบนยอดเขาคิชฌกูฏ แคว้นมคธ นักปราชญ์
แห่งกรุงราชคฤห์ ที่ชื่อว่า วัสสการพราหมณ์ นิยม
เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อสนทนารธรรมกับพระองค์
อยู่เสมอ ทั้งนี้เป็นเพราะสิ่งที่พระผู้ทรงความสัพพัญญู
ตรัสไว้เป็นหนึ่งไม่มีสอง มีอยู่ครั้งหนึ่ง วัสสการ
พราหมณ์ได้เดินขึ้นเขาคิชฌกูฏเพื่อไปกราบและ
สนทนารธรรมกับพระพุทธเจ้า ที่ประทับอยู่ ณ พระ-
คันธกุฏิบนยอดเขานักปราชญ์ได้เดินสวนทางกับพระ
มหากัจจายนะ ที่มีอุปนิสัยย่อหวองไว เมื่อเห็นด้วยตาแล้ว

นักปราชญ์แห่งกรุงราชคฤห์ เห็นว่าเป็นการไม่สำรวม
ที่พระอรหันต์จะมีพฤติกรรม เช่นนี้ จึงได้พูดขึ้น
(ปากไว) ในทำนองที่ว่า

วัสสการพราหมณ์ :

สมณะรูปนี้มีกิริยาเหมือนวานร

พระมหากัจจายนะ :

นิงสงบ มิได้พูดออกมาแต่ประการใด

คำพูดของวัสสการพราหมณ์ได้ล่วงรู้ไปถึงพระ
กรรมยุคลของพระพุทธเจ้า จึงได้ตรัสพยากรณ์ใน
ทำนองที่ว่า

พระพุทธเจ้า : วัสสการพราหมณ์เฒ่า เจ้าทำเรื่อง
ฉิบหายแล้ว ตายจากมนุษยชาตินี้ เจ้าจะต้องไปเกิด

เป็นวานรมีหางเหมือนโค อยู่ในป่าไผ่ กรุงราชคฤห์
แห่งนี้

เมื่อคำพยากรณ์ของพระพุทธเจ้า แพร่ไปเข้าหู
ของวัสสการพราหมณ์เฒ่า และในฐานะที่เป็นนัก
ปราชญ์ได้ระลึกอยู่เสมอว่า พระพุทธโคดมตรัสสิ่งใด
แล้ว สิ่งนั้นย่อมเป็นหนึ่งไม่มีสอง จึงมิได้ประมาท สั่ง
ให้บริวารปลุกต้นไม้ที่ออกลูกเป็นผลกินได้ไว้มาก
หลายในป่าไผ่กรุงราชคฤห์แห่งนี้ ผลปรากฏว่าเป็น
จริงดังพุทธพยากรณ์ เมื่อพราหมณ์เฒ่าถึงแก่กาล
มรณะ จิตวิญญาณได้ถูกพลังของอกุศลกรรม ที่กล่าว
วาจาปรามาสผู้ทรงคุณธรรมสูง ผลักดันให้ไปเกิดอยู่
ในภพตีรัจฉาน เป็นวานรมีหางเหมือนโค อยู่ในป่าไผ่
กรุงราชคฤห์ ถูกตรงตามพุทธพยากรณ์ที่ได้ตรัสไว้
ก่อนล่วงหน้านั้น

ในกรณีที่มีผู้สงสัยว่าพระมหากัจจายนะเป็นใคร ก็ต้องบอกว่าเป็นพระอรหันต์บรรลุนิพพานขั้นสูงสุดก่อนบวช ผู้รู้ได้บันทึกไว้ว่า อดีตของพระมหากัจจายนะเป็นบุตรของพราหมณ์ปุโรหิต แห่งแคว้นอวันตี เมื่อปุโรหิตถึงแก่กาลมรณะ พระเจ้าจันทปัทมโชตแห่งกรุงอุชเชนี จึงได้แต่งตั้งพราหมณ์กัจจายนะขึ้นเป็นปุโรหิตสืบต่อจากบิดา แล้วมีรับสั่งให้ไปอัญเชิญพระพุทธรเจ้าเสด็จมาโปรดชาวแคว้นอวันตี ปุโรหิตกัจจายนะได้พิจารณาเห็นดีด้วยพร้อมกับกราบบังคมทูลว่า จะปฏิบัติตามที่มีรับสั่งพร้อมกับขอพระราชานุญาตออกบวชเป็นภิกษุอยู่ในพุทธศาสนาด้วย เมื่อปุโรหิตกัจจายนะได้รับพระราชานุญาตแล้ว จึงได้นำบริวารออกเดินทางไปยังวัดเซตวัน แคว้นโกศล ซึ่งอยู่ใกล้กับแคว้นอวันตีทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อ

ปุโรหิตฯ และคณะเดินทางไปถึงวัดเซตวัน ได้หยุด
ยืนฟังธรรมจากพระโอรุที่พระพุทเจ้ากำลังตรัส
สอนชาวเมืองสาวตืออยู่ ปุโรหิตกัจายนะยืนฟังด้วย
จิตสงบนิ่ง พร้อมกับพิจารณาธรรมโดยแยกคาย
(โยนิโสมนสิการ) ผลปรากฏว่าจิตของปุโรหิตฯ ได้
บรรลอรหัตตผลทันทีเมื่อการสาธยายธรรมจบลง
จึงขอบวชเป็นภิกษุสงฆ์อยู่ในพุทธศาสนา และมีนาม
ว่าพระมหากัจายนะ

วาทะสำคัญที่พระมหากัจายนะกล่าวสั่งสอน
บริวาร มีใจความเป็นดังทำนองนี้

๑. คำพูดของคนอื่น ทำให้เป็นใจ เป็นมุนีไม่ได้
๒. การทะเลาะเบาะแว้ง นำมาซึ่งความวิบัติ
ของชีวิต

๓. ผู้มีปัญญาเฉลียวฉลาด

- มีตาเหมือนคนตาบอด
- มีหูเหมือนคนหูหนวก
- มีปากเหมือนคนเป็นไข้ ไม่มีวจีกรรมใด
หลุดออกจากปาก
- มีกำลัง เหมือนเป็นคนอ่อนแอ ที่มีได้ทำ
สิ่งใดให้เห็น ฯลฯ

พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท

คำสอนในพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่ายดังนี้

๑. คำสอนที่แพร่ขยายไปทางตอนเหนือของ
ชมพูทวีป คือแพร่ไปสู่ทิเบต จีน ญี่ปุ่น ฯลฯ เป็น
คำสอนฝ่ายมหายาน

๒. คำสอนที่แพร่ขยายไปทางตอนใต้ของ
ชมพูทวีป อาทิ ลังกา พม่า ไทย ฯลฯ เป็นคำสอนที่
เรียกว่าฝ่ายหินยานหรือเถรวาท

การเข้าถึงความรู้ในพุทธศาสนา ได้แก่การเข้าถึง
พระธรรม พระวินัย และพระสูตร (พระไตรปิฎก)
พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท สามารถเข้าถึงความรู้ได้เป็น
สองแนวทาง คือแนวทางที่เรียกว่า คันถธุระ หรือคือ

การศึกษาเล่าเรียนแบบปริยัติ (สุตมยบัญญัติและ
จินตามยบัญญัติ) ความรู้หรือปัญญาประเภทนี้
สามารถเข้าถึงความจริงที่มีระบุไว้ในพระไตรปิฎก
โดยมีเปรียญธรรมรับรองการเข้าถึง แม้จะได้ศึกษา
มาจนถึงเปรียญธรรมสูงสุด (เปรียญ ๙) แล้วก็ตาม
ผู้ศึกษาได้เข้าถึงเพียงความจำ (สัญญา) ไม่สามารถ
สัมผัสกับความเป็นจริง (เหตุผล) ที่อยู่เหนือระบบ
ประสาทสัมผัสได้ คือไม่เห็นสัตว์ที่มีร่างกายเป็นทิพย์
ได้ เช่นไม่เห็นเปรต อสุรกาย เทวดา พรหม ฯลฯ
ไม่สามารถตามรู้เห็น เข้าใจกรรมที่ให้ผลเป็นวิบาก
ที่ยาวนานข้ามภพชาติได้ไม่สามารถสื่อสารกับสัตว์
ที่อยู่ห่างไกลหรืออยู่ต่างมิติได้ ตลอดจนไม่สามารถ
นำพาชีวิตให้พ้นไปจากวัฏสงสารได้ ตรงกันข้าม
ความรู้หรือปัญญาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาจิต ตาม

แนวของวิปัสสนาธุระ เป็นความรู้ที่สามารถรู้เห็น
เข้าใจความจริง หรือคือเหตุผลที่เป็นจริงแท้ และ
ไม่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ความรู้สูงสุดหรือ
ปัญญาเห็นแจ้งเช่นนี้ สามารถรู้เห็น เข้าใจการเปลี่ยนแปลง
ของสภาวะธรรมในดวงจิต จากความเป็นปุถุชน
ไปเป็นอริยบุคคลได้ และสามารถนำพาชีวิตไปสู่
ความพ้นทุกข์ได้ ความรู้หรือปัญญาเห็นแจ้ง จึง
ไม่จำเป็นต้องอ้างเอาความรู้อย่างอื่นมายืนยัน
ไม่ต้องอ้างเอาความรู้ในทางสถิติ ไม่ต้องอ้างตำรา
หรือคัมภีร์ ไม่ต้องมีประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร
มารับรองการเข้าถึง เพราะสามารถรู้เห็นเข้าใจได้
ด้วยตัวเองที่เรียกว่า **สนธิภูมิจิต** ผู้ที่พัฒนาจิตแต่ยัง
เข้าไม่ถึงปัญญาเห็นแจ้งด้วยตัวเองย่อมไม่สามารถ
สัมผัสกับความเป็นจริงแท้ (ปรมาตตสัจจะ) เช่นนี้

ได้ ปัญญาเห็นแจ้งย่อมเห็นสิ่งที่เนื่องด้วยกาย เนื่องด้วยเวทนา เนื่องด้วยจิต และเนื่องด้วยธรรม ดำเนินไปตามกฎไตรลักษณ์ เมื่อใดธรรมทั้งสี่เข้าสู่ความเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ตัวตน (อนัตตา) จิตย่อมเห็นผัสสะเป็นเพียงสิ่งสมมติที่เกิดขึ้นชั่วคราวแล้วหายไป คือไม่มีอยู่จริงแท้ จิตย่อมเห็นแจ้งในสิ่งที่ไม่ใช่ตัวตนแล้วปล่อยวางเข้าสู่ความว่างที่เป็นอุเบกขา พร้อมกับการเกิดขึ้นของปัญญาเห็นแจ้งในผัสสะนั้น กล่าวโดยสรุปว่า ผู้ใดพัฒนาจิตจนเข้าถึงปัญญาเห็นแจ้งได้แล้ว ย่อมมีพฤติกรรมเป็นอิสระเช่นเป็นอิสระจากโลกธรรม เป็นอิสระจากวัตถุปรนเปรอ หรือเป็นอิสระจากกิเลสทั้งปวงที่เข้ากระทบจิต ความรู้สูงสุดที่เป็นโลกุตตรญาณ (ญาณ ๑๖) มีกำลังมาก โดยเฉพาะญาณตัวที่ ๑ (นามรูปปริจเฉทญาณ) จนถึง

ญาณตัวที่ ๑๒ (สัจจานุโลมิกญาณ) มีกำลังมาก แต่ยังไม่มากพอที่จะกำจัดกิเลสที่ผูกมัดใจสัตว์ (สัญญาชนหรือสังโยชน) ให้ต้องเวียนตายเวียนเกิดอยู่ในวัฏสงสารได้ ผู้ที่พัฒนาจิต (วิปัสสนาภาวนา) จนเข้าถึงญาณตัวที่ ๑๓ (โคตรกญาณ) เป็นต้นไปจนถึงญาณตัวที่ ๑๖ (ปัจจุเวกขณะญาณ) ได้แล้ว สภาวธรรมในดวงจิตย่อมมีโอกาสเปลี่ยนจากจิตที่มีกิเลสหนาแน่น (ปุถุชน) ไปเป็นจิตที่เป็นอิสระจากสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสหรือที่เรียกว่า เป็นอริยบุคคลขั้นต้น (พระโสดาบัน) ได้ ผู้ที่พัฒนาจิตตามแนวของวิปัสสนาธุระ เช่นนี้ จึงจะสามารถรู้เห็นเข้าใจด้วยจิตของตนเอง (สนุทิฏฐิโก) ว่าตนได้เข้าถึงพระนิพพานแล้ว รู้ลักษณะของพระนิพพานแล้ว ได้ลิ้มรสของพระนิพพานแล้ว เป็นพระอริยบุคคล

ขั้นต้นที่ระบุไว้ในบทสวดมนต์เจริญสังฆคุณ ตรงกันข้ามผู้ที่ปฏิบัติธรรมจนเข้าถึงปัญญาเห็นแจ้งตัวที่ ๘ (สังขารูปกษญาณ) แต่ยังไม่เข้าถึงมรรคญาณ (ญาณ ๑๔) ยังเข้าไม่ถึงผลญาณ (ญาณ ๑๕) รวมถึงผู้ที่ศึกษาพระไตรปิฎก ตามแนวคันถธุระ จนมีความรู้สูงสุดได้แล้ว ย่อมเข้าใจว่าพระอริยบุคคลขั้นต้น (พระโสดาบัน) มีสภาวะธรรมในดวงจิต เข้าถึงกระแสของพระนิพพานเท่านั้น

ผู้เขียนต้องขอภัยท่านผู้อ่านว่า อย่าด่วนสรุปหรืออย่าพึงปลงใจเชื่อโดยมิได้ใช้กาลามสูตร มาเป็นเครื่องคัดกรองความไม่จริงออกจากความเป็นจริง หากผู้อ่านได้พัฒนาจิตจนเข้าถึงญาณ ๑๖ ได้แล้ว กาลามสูตรย่อมมีความศักดิ์สิทธิ์ สามารถใช้วัด

สัจธรรมที่กล่าวมาข้างต้นได้อย่างถูกต้อง ว่าเป็น
ความจริงหรือเป็นความไม่จริง

๒ ปัญญาของมนุษย์

มนุษย์มีศักยภาพที่จะพัฒนาปัญญาหรือความรู้
ได้ถึง ๒ ระดับคือ

๑. ปัญญาทางโลก ได้แก่การฟังผู้รู้มาบอกกล่าว
หรือไปหาอ่านได้จากตำราคัมภีร์ ปัญญาประเภทนี้
เรียกว่า สุตมยปัญญา หลังจากนั้นนำความรู้หรือ
ข้อมูลความจำไปจินตนาการหรือพัฒนาปัญญาให้
เกิดขึ้นกับสมอง เรียกปัญญาประเภทนี้ว่าจินตนา-
มยปัญญา ปัญญาทางโลกเป็นการพัฒนาสมองให้รู้
และจำเท่านั้น เป็นความรู้ที่ยังไม่จริงแท้ หรือที่เรียก
ว่าเป็นความจริงชั่วคราว (สภาวะสัจจะ) และสามารถ
รู้เห็นเข้าใจได้ด้วยการทำงานของประสาทสัมผัส

๒. ปัญญาในดวงจิต ได้แก่การนำตัวเองไปพัฒนาจิต (สมถภาวนา) จนเข้าถึงสมาธิสูงสุดที่เรียกว่า จิตทรงฌาน เมื่อถอยจิตออกจากความทรงฌาน ความรู้สูงสุดที่เรียกว่าโลกียญาณ (อภิปัญญา ๕) จะเกิดขึ้นเป็นอัตโนมัติ (ดูบันทึกท้ายเล่ม ข้อ ๒) ปัญญาโลกียญาณ ไม่สามารถนำพาชีวิตไปสู่ความพ้นทุกข์ได้ แต่สามารถรู้เห็น เข้าใจสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในวิภังขสสารได้ เช่นรู้ว่าในอดีตมนุษย์มีอายุชั้ยยืนยาวเป็นสองไชยปี เป็นหลายหมื่นปี และปัญญาทางโลกรู้ว่าในครั้งพุทธกาล มนุษย์มีอายุชั้ยยืนยาวเป็นร้อยปี ปัจจุบันลดน้อยถอยลงเป็นเจ็ดสิบปี และจะลดลงเรื่อยๆ ด้วยเหตุที่ปัญญาทางโลก รู้เห็น เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ที่มีผลกระทบถึงอายุชั้ยของมนุษย์ การใช้ความรู้หรือปัญญาทางโลก

มาแก้ปัญหา ด้วยการดับเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา แต่มีผลไปกระทบให้เหตุอื่นเกิดขึ้น จึงเป็นการแก้ปัญหาก็ไม่สิ้นสุด และยังเป็นการทำร้ายหรือเบียดเบียนธรรมชาติที่อยู่รอบตัวอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงเรียกผู้มีปัญญาทางโลก ซึ่งรู้เห็นเข้าใจไม่จริงแท้ว่ายังมีอวิชชาตามที่มีระบุไว้ในหลักธรรมที่เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท^๓ ซึ่งมีความหมายว่าสิ่งทั้งหลายอาศัยกันจึงเกิดมีขึ้น

นอกจากนี้ผู้ที่ใช้ปัญญาทางโลก ส่องนำทางให้กับชีวิต ย่อมมีการพุดคุยที่ขวางต่อทางพระนิพพาน (ติรัจฉานกถา)^๔ และยังมีการประพตติที่สูญเปล่า ไม่เกิดประโยชน์กับชีวิต เรียกผู้มีพตติกรรมในลักษณะนี้ว่า ยังประพตติติรัจฉานวิชา^๕ ผู้เขียนต้องขออภัยผู้ที่เข้าถึงปัญญาทางโลก มิได้มีเจตนาให้ร้ายหรือเกิด

เป็นความไม่สบายใจ แต่หากพัฒนาปัญญาสูงสุด
ให้เกิดขึ้นได้แล้ว ความศรัทธาหรือความเชื่อในความ
เป็นจริงย่อมแปรเปลี่ยนไปจากเดิม ดังนั้นที่ผู้ทรง
ความเป็นสัมพัตถุญจึงได้ตรัสไว้ในกาลามสูตร

๕ ปัญญาเห็นแจ้ง

ปัญญาเห็นแจ้งเป็นปัญญาที่เห็นเหตุและผล ถูกตรงตามความเป็นจริงแท้ (ปรมาตถสัจจะ) แม้กาลเวลาจะผ่านไปเนิ่นนานไป เหตุและผลยังคงมีความสัมพันธ์กันตลอดไป ปัญญาประเภทนี้เกิดขึ้นจากการพัฒนาจิต (วิปัสสนากรรมฐาน) ตามแนวของสติปัฏฐาน ๔ (กาย เวทนา จิต ธรรม) ว่าล้วนต่างดำเนินไปตามกฎไตรลักษณ์ เมื่อใดที่สติปัฏฐาน ๔ เข้าสู่ความเป็นอนัตตา ปัญญาเห็นแจ้ง ย่อมเกิดขึ้นกับผัสสะนั้น ปัญญาเห็นแจ้งในที่นี้คือ ญาณ ๑๖

ผู้ที่พัฒนาจิตจนเข้าถึงปัญญาเห็นแจ้ง (ญาณ ๑-๑๒) ยังมีสภาวะธรรมในดวงจิตเป็นปุถุชน พระ

นียดโพธิสัตว์จึงระมัดระวังในการพัฒนาจิต (วิปัสสนาภาวนา) มิให้เกิดสังขารุเปกขาญาณ ด้วยการมีสติคุมจิตมิให้พัฒนามากไปกว่านั้น หากขาดสติพัฒนาจิตจนเข้าถึงโคตรภูญาณ จะเกิดความเสียหายต่อพุทธภูมิ ที่ตนปรารถนาได้

ด้วยเหตุนี้ผู้ที่พัฒนาจิตจนเข้าถึงปัญญาเห็นแจ้งลำดับญาณ ๑-ญาณ ๑๒ จึงมีสภาวะธรรมในดวงจิตเป็นปุถุชน เช่นเดียวกันผู้ที่พัฒนาปัญญาทางโลกมาจนสูงสุดแล้ว แต่ยังเป็นผู้มีกำลังปัญญาไม่กล้าแข็งพอ จึงมิสามารถกำจัดกิเลสที่ผูกมัดใจ (สังโยชน์) สามตัวแรกให้หมดไปจากใจได้ สภาวะความเป็นปุถุชนยังคงมีอยู่ ซึ่งสามารถรู้เห็นเข้าใจได้ด้วยพฤติกรรมที่แสดงออก ยังมีความโลภ ความโกรธ ความ

หลง หรือที่เรียกว่ายังมีจิตเป็นทาสของกาม (รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ทางกาย) ผู้ที่ยังมีจิตเป็นทาสของกาม เมื่อถึงกาลเวลาที่ต้องทิ้งรูปขันธ์แล้ว จิตวิญญาณยังต้องเวียนไปเกิดในกามภพ ตามแรงผลึกของกรรม ยกเว้นพระอรหันต์บุคคล แม้เพียงพัฒนาจิตได้เพียงระดับที่ ๓ (พระอนาคามี) ย่อมมีจิตเป็นอิสระจากกาม ตายแล้วจิตวิญญาณจึงจะถูกแรงกรรมผลักดันให้โคจรไปสู่สุทธาวาสพรหมโลกได้

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัญญาเห็นแจ้งที่มีกำลังกล้าแข็ง จนถึงระดับที่สมควรแล้ว จึงไม่นำพาชีวิตไปเกิดเป็นสัตว์ (รูปนาม) อยู่ในกามภพอีกต่อไป ตามครรลองแห่งธรรม พระอรหันต์บุคคลย่อมรู้ เห็น เข้าใจว่าปัญญาเห็นแจ้งที่มีกำลังมาก เมื่อสัมปยุตกับ

โลกิยญาณแล้ว ความเข้าใจในพุทธันตรย่อมมีความ
แจ่มชัดยิ่งขึ้น ผู้เขียนต้องขออภัยท่านที่อ่านแล้ว
ไม่เข้าใจ มิได้เป็นผู้มีความเห็นผิดตามแนวทางคันถ-
ธุระแต่อย่างใด เพียงแต่ว่าหากประสงค์จะพิสูจน์
สังขธรรมในเรื่องพุทธันตรนี้ต้องพัฒนาจิตตามแนว
วิปัสสนาธุระ ให้เข้าถึงอภิญญา ๕ และญาณ ๑๖
ได้แล้ว ความรู้เห็น เข้าใจในเรื่องนี้จะไม่เป็นที่กังขา
อีกต่อไป

บันทึกท้ายเล่มจากเชิงอรรถ

❁ ข้อ ๑. กาลามสูตร ๑๐

ได้แก่ อย่าพึงปลงใจเชื่อ

๑. ด้วยการฟังตามกันมา
๒. ด้วยการถือสืบบๆ กันมา
๓. ด้วยการเล่าลือ
๔. ด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์
๕. ด้วยตรรก (ความคิด)
๖. ด้วยการอนุমান (คาดคะเนตามหลักเหตุผล)
๗. ด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล
๘. เพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีของตน
๙. เพราะมองเห็นรูปลักษณ์น่าเชื่อ
๑๐. เพราะนับถือว่ามีสมณะรูปนี้เป็นครูของเรา

❁ ข้อ ๒. อภิญญา ๕

ได้แก่

- ๒.๑. ความรู้ชั้นสูง (โลกิยญาณ) ที่ใช้แสดง
ฤทธิ์ต่างๆ ได้ (อิทธิวิธิ)
- ๒.๒. ความรู้ชั้นสูงที่สามารถได้ยินเสียงที่อยู่
ห่างไกลได้ (ทิพพโสต)
- ๒.๓. ความรู้ชั้นสูงที่สามารถรู้ความคิดของ
ผู้อื่นได้ (เจโตปริยญาณ)
- ๒.๔. ความรู้ชั้นสูงที่สามารถระลึกชาติหนหลัง
ได้ (ปุพเพนิวาสานุสติญาณ)
- ๒.๕. ความรู้ชั้นสูงที่สามารถเห็นสัตว์ที่มี
ร่างกายเป็นทิพย์ได้ (ทิพพจักขุ)

โลกิยญาณ : เป็นความรู้ เห็น เข้าใจ ด้วยจิต
ที่พัฒนา (สมถภาวนา) ดีแล้ว และยังข้องอยู่กับภพ
ในวัฏสงสาร

❁ ข้อ ๓. ปฏิจจสมุปบาท ๑๒

มีดังนี้

๑. เพราะอวิชชา (สุตย และจินตามยปัญญา)
เป็นปัจจัย สังขารจึงมี
๒. เพราะสังขาร (สิ่งที่ถูกปัจจัยปรุงแต่ง)
เป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี
๓. เพราะวิญญาณ (ความรู้แจ้งอารมณ์)
เป็นปัจจัย นามรูปจึงมี
๔. เพราะนามรูป (นามธรรมและรูปธรรม)
เป็นปัจจัย สฬายตนะจึงมี
๕. เพราะสฬายตนะ (อายตนะ ๖)
เป็นปัจจัย ผัสสะจึงมี
๖. เพราะผัสสะ (การกระทบ)
เป็นปัจจัย เวทนาจึงมี
๗. เพราะเวทนา (ความรู้สึกสุขทุกข์)
เป็นปัจจัย ตัณหาจึงมี

๘. เพราะตัณหา (ความทะยานอยาก)
เป็นปัจจัย อุปาทานจึงมี
๙. เพราะอุปาทาน (ความยึดมั่น)
เป็นปัจจัย ภพจึงมี
๑๐. เพราะภพ (โลกอันเป็นที่อยู่ของสัตว์)
เป็นปัจจัยชาติจึงมี
๑๑. เพราะชาติ (การเกิด) เป็นปัจจัย
ชรามรณะจึงมี
๑๒. การเกิดยังเป็นปัจจัย
ให้เกิดโศก (โศก)
ให้เกิดความรำพันด้วยเสียใจ (ปริเทวะ)
ให้เกิดความไม่สบายกาย (ทุกข์)
ให้เกิดความไม่สบายใจ (โทมนัส)
ให้เกิดความคับแค้นใจ (อุปายาส)

❁ ข้อ ๘. ตีรัจฉานกถา

หมายถึง การพุดคุยที่เป็นเหตุขัดขวาง การนำชีวิตเข้าสู่ความพ้นทุกข์ อาทิ

- การพุดคุยในเรื่องของพระราชา เรื่องของราชวงศ์
- การพุดคุยในเรื่องของ ยศ ตำแหน่ง อำนาจ การเลื่อนขั้น ขึ้นเงินเดือน
- การพุดคุยในเรื่องการลักขโมย หลอกหลวง จี้ปล้น
- การพุดคุยเรื่องอาวุธยุทโธปกรณ์ เรื่องการวางระเบิด
- การพุดคุยเรื่องข้าว เรื่องน้ำท่วม น้ำแล้ง
- การพุดคุยเรื่องเสื้อผ้า การแต่งตัว
- การพุดคุยเรื่องบ้าน เรื่องฮวงจุ้ย เรื่องตรอก ซอย ทำน้ำ

- การพูดคุยเรื่องบุรุษ เรื่องสตรี อ้วนผอม ผิวเหี่ยวเหี่ยวน เต่งตึง
- การพูดคุยถึงคนที่ตายไปแล้ว
- การพูดคุยถึงความเสื่อม ความเจริญ ฯลฯ ต่างๆ เหล่านี้เป็นตรัสจฉานกถา ทำให้จิตมีอารมณ์

ฟังชาน

❁ ข้อ ๕. ตรัสจฉานวิชา

หมายถึง การนำความรู้มาใช้ในสิ่งที่ยังข้องอยู่กับโลก อาทิ

- การใช้ความรู้มารักษาโรคภัยไข้เจ็บให้กับคนป่วย
- การใช้ความรู้มาทำเสน่ห์ให้คนหลง
- การใช้ความรู้มาสาปแช่งศัตรูให้วิบัติ
- การใช้ความรู้มาทำให้ตนเองร่ำรวยทรัพย์

- การใช้ความรู้มาทำนายโชคชะตา มาผูกดวง มาดูฮวงจุ้ย
- การใช้ความรู้มาปลุกเสกให้เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ

ต่างๆ เหล่านี้เป็นเดรัจฉานวิชา ที่พระพุทธโคดมตรัสสมิให้ภิกษุเข้าไปข้องเกี่ยว เพราะจะเป็นเหตุให้จิตเป็นทาสของความรู้ ที่ยังนำพาชีวิตเวียนตาย เวียนเกิดอยู่ในวัฏสงสารอย่างไม่สิ้นสุด

❁ ข้อ ๖. ญาณ ๑๖

หรือเรียกว่าโสฬสญาณ ได้แก่

๑. ญาณกำหนดรู้นามและรูป
(นามรูปปริจเฉทญาณ)
๒. ญาณกำหนดรู้ปัจจัยของนามและรูป
(ปัจจัยปริคคหญาณ)

๓. ญาณกำหนดรู้ด้วยพิจารณาเห็นนามและ
รูปโดยไตรลักษณ์ (สัมมสนญาณ)
๔. ญาณตามเห็นความเกิดและความดับ
แห่งนาม (อุทฺทยัพพยานุปัสสนาญาณ)
๕. ญาณตามเห็นจำเพาะความดับเด่นขึ้นมา
(ภังคานุปัสสนาญาณ)
๖. ญาณอันมองเห็นสังขารปรากฏเป็นของ
น่ากลัว (ภยตูปัฏฐฐานญาณ)
๗. ญาณค้ำนึ่งเห็นโทษ
(อาทีนวานุปัสสนาญาณ)
๘. ญาณ ค้ำนึ่ง เห็นด้วยความหน่าย
(นิพพิทานุปัสสนาญาณ)
๙. ญาณหยั่งรู้อันใคร่จะพ้นไปเสีย
(มุจฺจิตฺตักมยตาญาณ)
๑๐. ญาณพิจารณาทบทวนเพื่อหาทาง
ปฏิบัติสังขานุปัสสนาญาณ)

๑๑. ญาณอันเป็นไปโดยความเป็นกลาง
ต่อสังขาร (สังขารูปেকชาญาณ)
๑๒. ญาณอันเป็นไปเพื่อการหยั่งรู้อริยสัจจ์
(สัจจानุโลมิกญาณ)
๑๓. ญาณหยั่งรู้การข้ามพ้นภาวะปุถุชน
เข้าสู่ภาวะอริยบุคคล (โคตรภูญาณ)
๑๔. ญาณหยั่งรู้ที่ทำให้สำเร็จภาวะอริยบุคคล
แต่ละชั้น (มัคคญาณ)
๑๕. ญาณหยั่งรู้การเข้าถึงภาวะอริยบุคคล
ชั้นนั้นๆ (ผลญาณ)
๑๖. ญาณทบทวนกิเลสที่ละได้แล้วและกิเลส
ที่ยังเหลืออยู่ (ปัจจเวกขณญาณ)

บรรณานุกรม

๑. พระราชวรมุนี (ประยูทธ ปยุตโต) ๒๕๒๘
พจนานุกรมพุทธศาสตร์ : ฉบับประมวลศัพท์
ด้านสุทธาการพิมพ์
๒. บรรจบ บรรณรุจิ ๒๕๓๕
อสีตติมหาสาวก มจร. กรุงเทพฯ
๓. พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙) ๒๕๔๕
วิมุติรัตนมาลี สำนักพิมพ์ดอกหญ้า
กรุงเทพฯ ๑๐๑๔๐
๔. พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙) ๒๕๔๕
กรรมที่ปณี สำนักพิมพ์ดอกหญ้า
กรุงเทพฯ ๑๐๑๔๐
๕. พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๙) ๒๕๔๕
มุนีนาถที่ปณี สำนักพิมพ์ดอกหญ้า
กรุงเทพฯ ๑๐๑๔๐

“

กาลเวลาที่ยาวนานข้ามภพชาติ
ปัญญาทางโลกไม่สามารถรู้เห็นเข้าใจได้
ผู้ที่ปฏิบัติธรรมและเข้าถึงธรรมอันสมควรแล้ว
จึงได้สมมุติคำว่า “พุทธันดร” ขึ้นมา
ใช้เรียกกาลเวลาที่ยาวนาน
พร้อมกับได้ชี้แนะแนวทางการเข้าถึงไว้ด้วย

”

